

TƯỚNG CƯỚP, NHÀ VĂN SƠN VƯƠNG

■ VŨ TRUNG KIÊN (*)

Sơn Vương là một hiện tượng kỳ lạ của báo giới, văn đàn Nam Bộ những năm đầu thế kỷ XX bởi ông là một nhà văn khá nổi tiếng nhưng đồng thời cũng là một tướng cướp, một “người tù thế kỷ”. Nếu cộng tất cả các mức án mà ông phải chịu thì đúng 79 năm. Nếu vậy, tính năm 1933, khi ông bắt đầu thụ án tù đầu tiên, phải đến năm 2012 ông mới mãn hạn tù.

Sơn Vương – hình ảnh tiêu biểu của những Lục Vân Tiên

Nam Bộ là vùng đất mới khai phá của đất nước. Hầu như tất cả người dân Nam Bộ - nếu không phải người Hoa hay các dân tộc bản địa - đều có gốc gác từ miền Trung, vùng Ngũ Quảng mà xa hơn nữa là từ miền Bắc. Những người Việt đầu tiên đi tìm về vùng đất mới ở phương Nam, đa phần trong số họ ra đi để thoát khỏi sự câu thúc của lễ giáo phong kiến hàng nghìn năm cột chặt cuộc đời bao thế hệ trong lũy tre làng. Bởi vậy, khi đến khai phá vùng đất mới, họ đã tạo dựng và nuôi dưỡng nên một nét tính cách đặc biệt: trọng nghĩa, khinh tài, “giữa đường dầu thấy bất bằng mà tha”, bênh vực người yếu thế, chống lại cường quyền và bạo ngược. Đó là những tính cách đặc trưng của các anh hùng hảo hớn (hán) đất Nam Bộ xưa. Nhà văn Sơn Vương - Trương Văn Thoại chính là một trong những mẫu hình ấy.

Theo tác giả Nguyễn Q. Thắng trong sách *Sơn Vương - Nhà văn, người tù thế kỷ* (NXB Văn học 2007. (đa số tư liệu trong bài viết đều lấy từ cuốn sách này), nhà văn Sơn Vương tên thật là Trương Văn Thoại “là nhà văn mà cũng là một tướng cướp, nhà lãnh đạo của “An Ninh quần đảo” (Quần đảo Nguyễn An Ninh)”, tức Côn Đảo - NV. Sơn Vương tự là Vạn Năng, hiệu là Sơn Vương, quê quán làng Bình Nghi, (Tân Duân Đông), huyện Tân Phú, tỉnh Gò Công cũ, nay thuộc huyện Gò Công Đông, tỉnh Tiền Giang. Năm 1925, ở tuổi 16, từ quê nhà, Sơn Vương lên Sài Gòn một thời

gian rồi xuống Long Hải (tỉnh Bà Rịa) tầm sư, học đạo. 17 tuổi, công có mặt trong buổi diễn thuyết của Nguyễn An Ninh và bị bắt sau đó được thả ra. 18 tuổi, ông bị bắt giam lần thứ 2 vì tham gia lễ truy điệu chí sỹ yêu nước Lương Văn Can. Khi Phan Chu Trinh qua đời, Trương Văn Thoại cùng Nguyễn Phương Thảo (một anh hùng hảo hán giang hồ trôi giạt từ Bắc vào Nam, đó là trung tướng Nguyễn Bình sau này) đi khắp các vùng Bà Điểm, Hóc Môn, Mười tám thôn vườn trầu vận động đồng bào về dự lễ truy điệu cụ Phan Chu Trinh tại Tân Sơn Nhứt.

Sơn Vương là hình ảnh tiêu biểu của những Lục Vân Tiên với tính cách trượng phu, anh hùng mã thượng, “giữa đường dầu thấy bất bằng mà tha” của đấng nam nhi thời loạn. Cuộc đời ông phản ánh khá trung thực tính cách của người nông dân Nam Bộ: hào sảng, trọng nghĩa, khinh tài, yêu tự do, chống áp bức bất công, chống cường quyền và bạo ngược. Ở tuổi 17, khi bị bắt giam cùng một số người khi tham dự buổi mít tinh do một số nhà yêu nước như Nguyễn An Ninh, Trần Huy Liệu v.v... tổ chức tại Xóm Lách, Sài Gòn. Trong buồng giam, có một nữ sinh *Trường Áo Tím*, con của một gia đình khá giả ở Sài Gòn là Ngọc Dung. Khi bị chặn đồ ăn và uống, nhìn sang bên cạnh thấy Ngọc Dung đói khát là đi, ông đã chích tay mình để cho Ngọc Dung hút máu ông mà sống. Cảm phục hành động trượng phu, anh hùng này, sau này Ngọc Dung đã trở thành vợ ông.

(*) Tiến sĩ, Học viện Chính trị khu vực II, TP.Hồ Chí Minh - SĐT: 0969529052 - Email: kienvt@hcma2.edu.vn

Một tướng cướp trượng phu

Là nhà văn nhưng Sơn Vương là một tướng cướp, đúng với nghĩa đen của từ này. Về việc vì sao đi ăn cướp, trong một bài viết Sơn Vương đã giải thích và khẳng định rằng ông không hề truy lạc, tứ đồ tuồng, bởi ông không hề uống một chung rượu dù ai bắt ép tới đâu, cũng không bài bạc. Với nghề “náo óc viết văn”, ông khẳng định mình đủ làm phương tiện sinh sống, hà tất phải đi ăn cướp để vào tù và rục xương trong tù. Ông đi ăn cướp nhưng chỉ cướp của nhà giàu giúp cho người nghèo khổ và lấy tiền để giúp những người yêu nước làm cách mạng đánh đổ đế quốc thực dân. Để có tiền giúp các “đàn anh” đi làm cách mạng, Sơn Vương đã tổ chức nhiều vụ cướp táo tợn, một trong những vụ cướp đó là cướp tiền của chủ đồn điền người Pháp René Gaillard. Toàn bộ số tiền cướp được ấy cùng với số tiền “đi hát” (cướp) trong một số vụ khác và tiền ủng hộ của một chủ ngân hàng, Sơn Vương gom đủ 12.000 đồng Đông Dương tặng cho người bạn Bắc (tức người miền Bắc) mà ông mới kết làm bạn thân để người bạn này lấy tiền đi làm cách mạng. Với số tiền rất lớn này, Nguyễn Phương Thảo đủ chi tiêu, trên đường sang Pháp liên lạc với các nhà yêu nước. Sau vụ cướp của chủ đồn điền René Gaillard, ông bị kết án tù giam ở Khám Lớn Sài Gòn. Trong giai đoạn bị giam ở Khám Lớn Sài Gòn, Sơn Vương đã thẳng tay trừng trị những tên cặp rần hung ác trong trại giam nên đã được các tù nhân tặng cho biệt danh là “Đế lao hiệp khách”... Trong thời gian bị giam ở Khám Lớn Sài Gòn, Sơn Vương được René Gaillard thăm nuôi hậu hĩ vì cảm phục thái độ trượng phu, khí phách anh hùng, giang hồ hảo hán của Sơn Vương. Không những bài nạy, René Gaillard còn kết thân với Sơn Vương và hai người họ trở thành đôi bạn thân.

“Ăn cướp để làm gì? Điều này tôi không cần nói rõ chi tiết, vì đã có vong linh ông Nguyễn An Ninh và một số nhà cách mạng đàn anh quá cố, và một số gia đình lao động ở Bàn Cờ và Xóm Trễ bị cháy nhà từ ba mươi mấy năm về trước (hiện nay còn sống) chứng kiến cho tôi”, đó là lời ông bằng giấy trắng, mực đen. Ông cũng khẳng khái nhận rằng đã đi ăn cướp thì phải ở tù, nhưng với ông, đó là nghĩa vụ thiêng liêng nên dù ông là kẻ thích thi ân thì trước pháp luật ông là kẻ có tội. Tuy nhiên, Sơn Vương khẳng định rằng ông hãnh diện vì sau mỗi lần đi cướp, dù bị tra tấn cực hình ông vẫn luôn khai rằng đi cướp là để ăn chơi chứ không khai ra số tiền đi cướp đã làm gì, đã cho ai. Sơn Vương cho biết ông không khai một lời để ảnh hưởng đến các bậc đàn anh vì những việc ông làm đều do ông tự động chứ không ai xúi, ai biểu ông phải làm. Các nhà cách mạng đàn anh cũng không hề hay biết món tiền ông đưa là tiền “ăn cướp”.

Con đường văn chương

Sơn Vương đã viết một số tác phẩm văn chương từ trước năm 1928, 1929, nhưng như Nguyễn Q. Thắng đã viết: “Máu giang hồ trong ông mạnh hơn máu văn chương, rồi nổi danh trong đám “anh chị”, nhất là giới yêu nước Sài Gòn thuở đó. Người dẫn ông đi vào con đường viết báo, làm văn là nhà cách mạng nổi tiếng của Nam Bộ: Nguyễn An Ninh.

Sơn Vương Trương Văn Thoại

Trong một bài viết tưởng niệm Nguyễn An Ninh với nhan đề: “Phong độ của nhà chí sĩ Nguyễn An Ninh” đăng trong cuốn “Nguyễn An Ninh qua hồi ức của những người thân” (Nxb Văn học, 2009), Sơn Vương cho biết trong cuộc tham dự buổi diễn thuyết của Nguyễn An Ninh, ông cùng hàng nghìn người bị bắt đem về các bót, trong số này có Nguyễn Phương Thảo. Ở bót Catinat, trùm cáo già mật thám Pháp là Bazin (khi ấy đang làm thanh tra mật thám, chưa làm cò) đã có nhiều thủ đoạn hành hạ tù nhân thâm độc gấp trăm ngàn lần đánh đập. Bazin dụ rằng ai muốn được về sớm cứ khai đồ trút cho Nguyễn An Ninh là xúi dân làm loạn, phá rối trị an sẽ được thả về, thế nhưng không ai nỡ lòng khai như vậy. sau đó, vì bazin triệt nguồn không cho uống nước nên nhiều người không chịu nổi đành phải khai đại để được thả ra. Bazin đưa tờ giấy này cho Nguyễn Phương Thảo, ông Thảo không những không ký còn cả gan xé nát tờ cung làm sẵn. Đến phiên ông, cò Bazin vui vẻ nhận tờ khai vì không biết Sơn Vương đã diễn câu này vào đó: “Nếu ông Nguyễn An Ninh có tội, thì đó là tội yêu nước. Ngoài tội yêu nước, ông không tội tình gì hết. Trường hợp nếu có, thì đó cũng là tội mưu đồ ĐÁNH ĐUỔI THỰC DÂN ĐỂ GIÀNH QUYỀN TỰ CHỦ cho toàn dân Việt Nam, chỉ có thế thôi!”.

Bìa sách: Sơn Vương - nhà văn, người tù thế kỷ

Cảm phục Nguyễn An Ninh, con một gia đình giàu có ở Nam Bộ, tốt nghiệp cử nhân luật ở Pháp về, là chủ bút tờ La Cloche Fêlée (Tiếng chuông rền) kiêm thủ lĩnh đảng *Thanh niên cao vọng*, Trương Văn Thoại đã dần dần bước vào nghiệp cầm bút. Khi viết báo, làm văn, cũng giống Nguyễn An Ninh, ông tự đi bán tác phẩm của mình. Trương Văn Thoại đã lấy bút danh là Sơn Vương để ký sau mỗi bài viết, mỗi tác phẩm., cái bút danh mà theo ông đã “làm hại cái đời” của ông. Sơn Vương giải thích sở dĩ ông lấy bút danh là Sơn Vương bởi chữ “Thoại” trong tên ông được ghép bởi 3 chữ Hán là chữ “Sơn”, “Vương” và “Nhi” nên khi viết văn ông chiết tự lấy ra hai chữ là “Sơn” và “Vương” làm biệt hiệu và ông cho rằng đó là trường hợp ngẫu nhiên trong một đời người, chứ không phải tự ý ông muốn xưng hô cho lớn. Sở dĩ ông cho rằng cái tên Sơn Vương đã làm khổ đời ông bởi nghe tới cái tên, người ta nghĩ tới nơi ông “có chí tranh bá đồ vương”. Trong cuộc đời viết văn của mình, Sơn Vương đã để lại hơn 30 tác phẩm bao gồm các thể loại tiểu thuyết, tự sự, hồi ký. Đặc biệt, hồi ký *Máu hòa nước mắt* dài cả nghìn trang của ông là một tư liệu quý về lịch sử nhà tù Côn Đảo bởi ông là người trong cuộc.

Đắc cử là người đứng đầu Côn Đảo

Cuộc đời Sơn Vương gắn chặt với nhà yêu nước Nguyễn An Ninh. Năm 1938, sau khi thi hành xong

bản án 5 năm tù, Sơn Vương được trả tự do và trở về Sài Gòn. Về Sài Gòn thì đúng một năm sau, ông bị bắt lại vì vô tình đánh ngã một tên mật thám ở Chợ Lớn. Sơn Vương bị tòa kết tội là “du đảng” bị đày sang tận Campuchia. Tại Campuchia ông vượt ngục trốn sang Thái Lan và năm 1942, ông bị bắt lại tại Thái Lan đưa về giam ở Khám Lớn Sài Gòn rồi sau đó bị đày ra Côn Đảo. Ra Côn Đảo, ông đã gặp lại thần tượng của mình trong cảnh “máu hòa nước mắt” khi cả thầy trò đều bị thực dân Pháp giam cầm. Trong bài viết “Phong độ của nhà chí sĩ Nguyễn An Ninh”, Sơn Vương đã cho biết những giây phút oanh liệt cuối đời của nhà chí sỹ: “Khi ông đang quần quai trong cảnh đau thương, tên quan tư Tisseyre đến thăm chừng, bị ông mắng ngay vào mặt: Bọn thực dân các anh tưởng rằng giết tôi là giết được mầm sống đấu tranh? Không đâu? Mất Ninh này sẽ có hàng trăm ngàn Ninh khác liên tục ra đời. Những Ninh tương lai ấy còn nhiều tài ba vượt trội và nhiệt tình yêu nước hơn tôi bội phần...”.

Bị giam cầm ở Côn Đảo, Sơn Vương rất kính trọng và ngưỡng mộ tất nhiên là “viễn chí” Tôn Đức Thắng, Lê Hồng Phong, Phan Văn Hùm, Tạ Thu Thâu... nhưng nhất là nhà cách mạng Nguyễn An Ninh. Sau Cách mạng tháng Tám năm 1945, khi đại diện Việt Minh ra Côn Đảo, theo yêu cầu của những người đại diện Việt Minh, Sơn Vương được yêu cầu ở lại Côn Đảo. Ngày 15/12/1945, đại diện Việt Minh ở Côn Đảo tổ chức bầu cử người đứng đầu Côn Đảo, Sơn Vương đắc cử Chủ tịch Ủy ban Nhân dân Côn Đảo với số phiếu áp đảo. Trong thời gian đứng đầu Côn Đảo, Sơn Vương đã đổi tên Côn Đảo thành *An Ninh quần đảo* để tưởng nhớ tên tuổi chí sỹ Nguyễn An Ninh. Suốt trong thời gian ở Côn Đảo đến năm 1964 khi trở về đất liền, Sơn Vương là người cải táng, hương khói cho phần mộ chí sỹ Nguyễn An Ninh.

Năm 1968, sau 34 năm ngồi tù, Sơn Vương được ân xá và được đưa về đất liền. Được trả tự do, ông tiếp tục nghề văn, cộng tác với một số nhật báo tại Sài Gòn. Sau năm 1975, ông lui về sống ẩn dật tại một con hẻm nhỏ ở Sài Gòn với nghề bốc thuốc Nam. Năm 1984, Sơn Vương trở về sống tại quê nhà Gò Công và mất tại đó năm 1987, kết thúc một cuộc đời đầy huyền thoại.

Cả một đời trai trẻ dọc ngang đã đẩy ông trôi dạt khắp chốn lao tù bởi không gặp được con đường cách mạng. Người bạn mà ông quý mến: Nguyễn Phương Thảo - Nguyễn Bình sau một lần chia tay ông, hai người cũng vĩnh viễn không gặp lại nhau. Tài năng, nhiệt huyết của ông đã không được sử dụng đúng chỗ, không có môi trường để phát huy. Giá trị lớn nhất mà Sơn vương để lại cho đời chính là những tác phẩm văn chương đầy giá trị và những câu chuyện về cuộc đời huyền thoại của ông./.